

Kapotte kabels door graafwerkzaamheden. Het gebeurt maar al te vaak. Wie is er dan aansprakelijk? Wat als de kabels op een net iets andere plaats liggen dan verwacht? In twee artikelen besteedt mr. Ancella Klunne daar aandacht aan. Deel 1: de wettelijke regeling.

Aansprakelijkheid bij graafschade: de wettelijke regeling

Met ingang van 1 juli 2010 is de WION, ook wel grondroedersregeling genoemd, volledig in werking getreden.¹ Dit betekent dat de verplichte informatie-uitwisseling vanaf 1 juli 2010 geheel elektronisch gaat. De grondroerder meldt de voorgenomen graafwerkzaamheden online bij het Kadaster, waarna de netbeheerder de digitale kaartgegevens van de ligging van de netten via het Kadaster aan de grondroerder aanlevert. Deze ligginggegevens bevatten in de regel alleen informatie over de horizontale ligging. De diepteligging behoeft krachtens de WION niet op de kaartgegevens te worden vermeld. ('Netten' is de nieuwe verzamelterm in de WION voor kabels en leidingen. In mijn artikel zal ik de termen netten, kabels en leidingen door elkaar gebruiken.)

Drie situaties

Ik heb mij afgevraagd wie er krachtens de huidige jurisprudentie en wie er krachtens de WION aansprakelijk is voor graafschade in de situatie dat er sprake is van een 'afwijkende ligging'. Bij een afwijkende ligging kan gedacht worden aan de situatie waarbij er sprake is van een afwijkende *horizontale* ligging, maar ook van een afwijkende *verticale* ligging. In het verlengde daarvan kan gedacht worden aan de situatie dat de kabel op de tekening zelfs *geheel ontbreekt*. Deze drie situaties zal ik nader definiëren, zodat duidelijker wordt wat ik precies voor ogen heb.

- *Afwijkende horizontale ligging*: de daadwerkelijke horizontale ligging van het net wijkt af van de theoretische ligging. Met theoretische ligging doel ik op de ligging zoals deze op de kaart van de netbeheerder wordt aangegeven.
- *Afwijkende verticale ligging*: de kabel blijkt op een andere diepte te liggen dan de diepte zoals deze door de grondroerder voorafgaand aan de graafwerkzaamheden werd verwacht.
- *Ontbreken kabel op tekening*: hierbij heb ik de situatie voor ogen waarbij de beschadigde kabel niet op de door de netbeheerder verstrekte tekening is aangegeven. Strikt geno-

men ziet deze situatie niet op een afwijkende ligging, maar vind ik deze daar wel bij aansluiten.

Afwijkende ligging: afwijkende horizontale of verticale ligging, of geheel ontbrekend?

Wie is in deze situaties aansprakelijk indien zich in verband met deze afwijkende ligging of in verband met het ontbreken van de kabel op de tekening een schade voordoet? Is dat de grondroerder of de netbeheerder? Op basis van de rechtspraak en de WION probeer ik een antwoord op deze vraag te geven.

Zojuist heb ik een drietal situaties geschetst die ik aan de hand van de mij bekende (gepubliceerde) rechtspraak zal bespreken. Alle te bespreken uitspraken hebben betrekking op situaties voorafgaand aan de inwerkingtreding van de WION. Mij zijn geen uitspraken bekend waarin de rechtbank het handelen van de bij het graven betrokken partijen heeft getoetst aan de WION. Daarvoor is het blijkbaar nog te vroeg.

Na het bespreken van de rechtspraak zal ik deze van persoonlijk commentaar voorzien, waarbij ik de WION zal betrekken en zal aangeven in hoeverre de uitspraak mogelijk anders zou zijn geweest onder de WION. Vervolgens formuleer ik enkele vuistregels die uit deze rechtspraak en de WION kunnen worden afgeleid. Tot slot kom ik tot mijn conclusie waarin ik, voor zover mogelijk, antwoord zal geven op de vraag die in dit artikel centraal staat: wie is aansprakelijk bij een afwijkende ligging?

Alvorens tot het bespreken van de rechtspraak over te gaan, zal ik eerst de verplichtingen schetsen die de WION op de bij het graafproces betrokken netbeheerder en grondroerder legt. Op de verplichtingen van de opdrachtgever zal ik niet ingaan, omdat zijn rol in de door mij te bespreken rechtspraak nauwelijks aan de orde komt.

De WION-verplichtingen zal ik in deel 1 van mijn bijdrage bespreken en de rechtspraak en mijn conclusie in deel 2 (volgende editie van *de Beursbengel*).

De verplichtingen krachtens de WION

Verplichtingen voor de grondroerder

De grondroerder is degene onder wiens verantwoordelijkheid of leiding de graafwerkzaamheden worden verricht (artikel 1 sub g WION). Onder graafwerkzaamheden verstaat de WION alle werkzaamheden in de ondergrond die mechanisch worden verricht. Het graven met een schop valt er dus niet onder. Wel valt daaronder bijvoorbeeld het aanbrengen van damwanden, het heien en het mechanisch onderhouden van sloten.

De grondroerder dient de graafwerkzaamheden op zorgvuldige wijze te verrichten (artikel 2 lid 2 WION). Artikel 2 lid 3 WION bepaalt dat de grondroerder er in dat kader ten minste voor dient te zorgen dat vóór aanvang van de graafwerkzaamheden een graafmelding (ook wel Klic-melding genoemd) is gedaan, er onderzoek is verricht naar de precieze ligging van onderdelen van netten op de graaflocatie en de ontvangen kaartgegevens op de graaflocatie aanwezig zijn. Dit alles in het kader van de op de grondroerder rustende *onderzoeksplicht*.

Graafmelding

Nadat de grondroerder een graafmelding heeft gedaan, moet deze binnen twintig werkdagen beginnen met de graafwerk-

De grondroerder dient de graafwerkzaamheden op zorgvuldige wijze te verrichten.

zaamheden (artikel 8 lid 1 WION). Reden hiervoor is dat steeds gegraven moet worden op basis van actuele ligginggegevens. Wanneer de werkzaamheden zijn gestart en de grondroerder dagelijks aan het werk is op de graaflocatie en hij zicht heeft op eventuele wijzigingen in de ligging van kabels en leidingen, dan hoeft hij niet opnieuw een melding te doen.

De grondroerder moet de via het Kadaster van de beheerder ontvangen kaartgegevens op de graaflocatie aanwezig hebben. Het ligt voor de hand deze kaartgegevens in de bouwkeet of, bij afwezigheid daarvan, in de graafmachine te leggen.

Lokaliseren

De WION geeft geen regels omtrent de wijze waarop de grondroerder de netten moet lokaliseren. De wetgever heeft de invulling van de wijze waarop zorgvuldig moet worden gegraven, waaronder de wijze waarop moet worden gelokaliseerd, aan de marktpartijen overgelaten. De marktpartijen hebben daartoe een richtlijn opgesteld: de zogeheten Richtlijn zorgvuldig graafproces². Hierin zijn handelingsprotocollen opgenomen (zie hoofdstuk 4, pagina 40 van deze richtlijn).

Handelingsprotocol 4.1 bepaalt dat onderzoek naar de precieze ligging dient te geschieden door middel van het graven van proefsleuven. Dit protocol geeft aan wanneer wel en »

wanneer niet proefsleuven dienen te worden gegraven. Zo behoeven deze bij het uitvoeren van een horizontale gestuurde boring niet te worden gegraven, met uitzondering van proefsleuven bij de in- en uittredeputten.

Onderzoek naar precieze ligging moet geschieden door graven van proefsleuven.

De sleuf moet volgens de richtlijn aan weerszijden van de theoretische ligging één meter lang zijn. Met deze lengte knoopt de richtlijn aan bij de nauwkeurigheid (marge één meter) waarmee de netbeheerder zijn ligginggegevens moet aanleveren. Op deze nauwkeurigheid kom ik hierna bij het bespreken van de verplichtingen voor de netbeheerder terug. Voor het kunnen bepalen of een proefsleuf al dan niet nodig is, wordt in de richtlijn wel een veiligere marge aangehouden van 1,5 meter. Wanneer binnen 1,5 meter, zowel links als rechts van het graafprofiel gemeten, volgens de tekening geen kabel verwacht hoeft te worden, dan kan volgens de richtlijn een proefsleuf achterwege blijven. Het graafprofiel is het gebied waarbinnen de graafwerkzaamheden zullen worden uitgevoerd.

Daar waar het niet mogelijk is om door middel van proefsleuven te lokaliseren, bepaalt de richtlijn dat contact moet worden opgenomen met de betreffende netbeheerder. Met de netbeheerder zal moeten worden overlegd hoe te handelen omtrent het vaststellen van de precieze ligging. De grondroerder zal daartoe contact moeten opnemen met de contactpersoon die door de netbeheerder is opgegeven.

Terugmeldplicht

Als de grondroerder tijdens zijn werkzaamheden tot de ontdekking komt dat de daadwerkelijke ligging van de kabel afwijkt van de theoretische ligging (de ligging zoals deze op de tekening van de netbeheerder is aangegeven), dan heeft de grondroerder op grond van artikel 17 lid 1 WION de plicht om dit te melden aan het Kadaster. Met afwijkende ligging wordt bedoeld op een afwijking van meer dan één meter ten opzichte van de theoretische ligging. Het Kadaster moet van deze afwijkende ligging op zijn beurt onverwijld melding doen aan de netbeheerder (artikel 17 lid 2 WION).

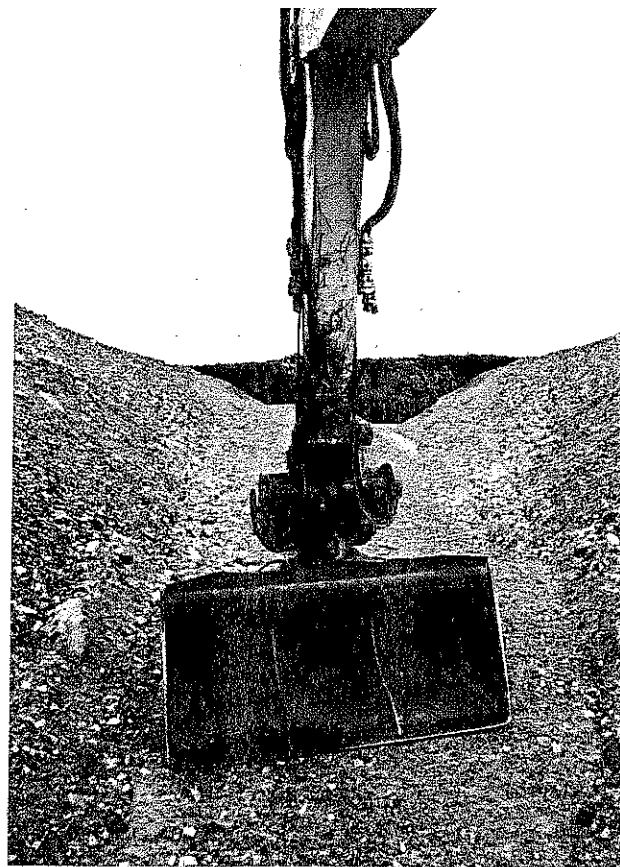
Melden schade

Mocht de grondroerder bij de graafwerkzaamheden schade aan een kabel veroorzaken, dan moet de grondroerder dit onverwijld aan de netbeheerder melden (artikel 16 WION). Het doel hiervan is dat zo informatie wordt verzameld over het aantal schades en kan worden nagegaan of het doel van de WION – het voorkomen van graafschades – wordt bereikt.

Verplichtingen voor de netbeheerder

De netbeheerder is degene die als natuurlijk persoon handelende in de uitoefening van een beroep of een bedrijf dan wel als rechtspersoon een net beheert (artikel 1 sub h WION).

De netbeheerder heeft een *informatieplicht*. Deze is neergelegd in artikel 10 WION. Artikel 10 bepaalt dat de netbeheerder de ligginggegevens van zijn net moet verstrekken uiterlijk binnen één werkdag na verzending van een graafmelding. Verder moet de netbeheerder de relevante eigen-

schappen van zijn net, de eventueel te treffen voorzorgsmaatregelen en zijn contactgegevens verstrekken.

De netbeheerder heeft een informatieplicht.

Ligginggegevens

Nadere regels over de informatieverstrekking door de netbeheerder zijn terug te vinden in het bij de WION behorende Besluit informatie-uitwisseling ondergrondse netten. Artikel 5 lid 2 van het besluit bepaalt dat de ligginggegevens gebaseerd moeten zijn op de meest nauwkeurige metingen die voor de beheerder beschikbaar zijn, met dien verstande dat de metingen ten minste een nauwkeurigheid van een meter hebben. In de Nota van toelichting behorende bij dit besluit kan een nadere uitleg van dit artikel worden teruggevonden. Het moet blijken deze nota gaan om de *meest nauwkeurige* meetgegevens die *beschikbaar* zijn.

Als de beheerder kan beschikken over meer nauwkeurige meetgegevens dient hij deze te gebruiken. Als voorbeeld wordt in de nota genoemd dat anderen dan de netbeheerder over nauwkeurige informatie beschikken en deze informatie aan de netbeheerder ter beschikking stellen. Verwezen wordt naar de gemeente Rotterdam, die beschikt over de ligginggegevens van de in de gemeente gelegen netten. Het zou volgens de nota onwenselijk zijn als in het kader van de informatie-uitwisseling minder nauwkeurige ligginggegevens worden verstrekt dan de reeds bij de betrokkenen beschikbare gegevens.

De verplichting de meest nauwkeurige gegevens te gebruiken, geldt krachtens de nota niet indien de beheerder kosten zou moeten maken of zich inspanningen zou moeten getroosten om deze gegevens te verkrijgen. Alsdan zijn de meetgegevens immers niet zonder meer voor de beheerder *beschikbaar*.

In de Memorie van Toelichting op de WION³ is opgenomen dat als de netten buiten de marge van één meter mochten liggen, de netbeheerder aansprakelijk is voor eventuele schade aan de kabels of leidingen.

Mijns inziens ligt deze aansprakelijkheid wat genuanceerder. Om aansprakelijk te zijn, zal immers voldaan moeten zijn aan alle vereisten van artikel 6:162 BW (onrechtmatige daad). De WION brengt hierin geen verandering. Dit betekent dat er sprake moet zijn van onrechtmatig handelen, toerekenbaarheid, schade, causaal verband en relativiteit. Het aanleveren van onjuiste ligginggegevens kan wellicht gekwalificeerd worden als onrechtmatig handelen (handelen in strijd met een wettelijke plicht), maar dat betekent nog niet dat daarmee ook aan alle overige vereisten is voldaan om op grond van artikel 6:162 BW aansprakelijk te zijn. Of eveneens aan deze overige vereisten is voldaan, zal per geval moeten worden beoordeeld.

Bij afwijkende ligging moet de netbeheerder binnen dertig werkdagen de noodzakelijke maatregelen treffen.

In het geval dat de netbeheerder via het Kadaster een melding van een afwijkende ligging heeft gekregen, zal de netbeheerder binnen dertig werkdagen de noodzakelijke maatregelen moeten treffen (artikel 17 lid 3 WION). Hij kan in die periode de ligging van het net controleren en de ligginggegevens bijwerken. De netbeheerder zal daartoe zijn net opnieuw willen inmeten zolang de grond nog openligt, en het ligt in de rede dat hij voor dit open laten liggen van de grond contact op zal nemen met de grondroerder. Met de grondroerder zullen voor dit open laten liggen afspraken moeten worden gemaakt. Vanzelfsprekend zal de grondroerder zo min mogelijk hinder hiervan voor de voortgang van zijn werk willen ondervinden.

Relevante eigenschappen net

Naast ligginggegevens, moet de netbeheerder de relevante eigenschappen van zijn net verstrekken. Dit betekent dat hij moet aangeven wat voor soort net het is, bijvoorbeeld een riolering of een elektriciteitsnet. Op basis van deze informatie kan de grondroerder inschatten welk risico hij loopt en of hij eventuele voorzorgsmaatregelen moet nemen indien hij in de buurt van deze netten gaat graven.

Voorzorgsmaatregelen

De netbeheerder zal tevens moeten aangeven of hij voornemens is zelf voorzorgsmaatregelen te treffen (artikel 13 WION). Hij zal voorzorgsmaatregelen *moeten* treffen indien er sprake is van een net met een gevaarlijke inhoud, terwijl hij voorzorgsmaatregelen *kan* treffen indien het gaat om een net met een grote waarde. Bij een net met een gevaarlijke inhoud kan gedacht worden aan een gastransportnet. Bij een net met een grote waarde kan gedacht worden aan de telecomkabel die de Amsterdamse beurs (AEX) verbindt met de buitenwereld. Een net met een 'grote waarde' ziet op een net waarvan de mogelijke indirecte effecten van zeer ernstige aard zijn als dit net zou worden beschadigd. Indien de netbeheerder aangeeft voorzorgsmaatregelen te willen treffen, dan mag de grondroerder niet graven totdat deze maatregelen door de beheerder

zijn genomen. De beheerder moet deze maatregelen binnen drie werkdagen treffen.

Contactgegevens

De netbeheerder moet zijn contactgegevens aan de grondroerder verstrekken. Zo weet de grondroerder met wie hij in contact moet treden bij bijvoorbeeld eventuele vragen omtrent de ligging of de wijze van lokaliseren.

Tot slot

Tot zover deel 1 van dit artikel over de verplichtingen die de WION legt op de grondroerder en de netbeheerder. In deel 2 (volgende publicatie *de Beursbengel*) zal ik ingaan op de rechtspraak betrekking hebbend op 'een afwijkende ligging' en mijn conclusie formuleren waarbij ik antwoord zal geven op de vraag: wie is aansprakelijk in het geval sprake is van een afwijkende ligging? Ik verklap u alvast dat dit in het merendeel van de gepubliceerde gevallen de grondroerder is.

Mr. A.M. Khunne

De auteur is advocaat bij Severijn Hulshof advocaten te Rotterdam.

Voetnoten:

- 1 Voor een nadere uitleg over de WION verwijs ik naar mijn eerdere artikel gepubliceerd in de Beursbengel van juni 2008: Aansprakelijkheid bij nieuwe grondroedersregeling.
- 2 Graafschade voorkomen aan kabels en leidingen. Richtlijn zorgvuldig graafproces. Publicatie 250. CROW. Ede, 2008.
- 3 Memorie van Toelichting, Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30 475, nr. 3, pagina 13.

